ಡಾ॥ ಕೆ. ಎನ್. ಚಿಟ್ನೀಸ್

ಪೇಶವೆಕಾಲದಲ್ಲಿಯ ಮುನವಳ್ಳಿ ತಾಲೂಕಿನ ಆರ್ಥಿಕ ಜೀವನ

ಈಗ ಮುನವಳ್ಳಿಯು ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸೌದತ್ತಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯಾಗಿದೆ. ಪೇಶವೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದು ಒಂದು ತಾಲೂಕಾಗಿತ್ತು.

೧೭೭೭ರಲ್ಲಿ ಮುನವಳ್ಳಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ೧೦೨ ಹಳ್ಳಿಗಳಿದ್ದು ಅವು ಪರಗಣೆ ಮುರಗೋಡ, ತರ್ಫ ಸಿಂದೋಗಿ, ಕರ್ಯಾತ ಸತ್ತಿಗೇರಿ ಹಾಗೂ ಪುಟಗಾವ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದವು. ಪರಗಣೆ ಮುರಗೋಡಿನಲ್ಲಿ ೫೧, ತರ್ಫ ಸಿಂದೋಗಿಯಲ್ಲಿ ೨೦, ಕರ್ಯಾತ ಸತ್ತೀಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ೨೪ ಹಾಗೂ ಪುಟಗಾವದಲ್ಲಿ ೭ ಹಳ್ಳಿಗಳಿದ್ದವು. ಪರಗಣೆ ಮುರಗೋಡಿನಲ್ಲಿ ೩ ದುಮಾಲೆ ಹಳ್ಳಿಗಳು ರಾಯಪ್ಪಾದೇಸಾಯಿ ಚಚಡೀಕರನ ಹತ್ತಿರ, ೩ ಹಳ್ಳಿಗಳು ಚೆನ್ನವೀರಪ್ಪದೇಸಾಯಿ ತಲ್ಲೂರಕರನ ಹತ್ತಿರ ಮತ್ತು ೧ ಹಳ್ಳಿಯು ವೀರಪ್ಪದೇಸಾಯಿ ಇಂಗಳಗೀಕರನ ಹತ್ತಿರ ಇದ್ದವು. ಸಿಂದೋಗಿ ತರ್ಫಿನಲ್ಲಿ ಕರವೀರಕರ ಛತ್ರಪತೀ ಕಡೆಗೆ ೩ ಹಳ್ಳಿಗಳು, ಮಾಮಲೆ ತೊರಗಲ್ಲಿನ ಲಿಂಗಪ್ಪ ಜಾಯಗೌಡ ಸರದೇಸಾಯಿ ಕಡೆ ಬಸರಗಿ ಹಳ್ಳಿಯು, ಸಿಲೇದಾರ ತಾನಾಜಿ ಇದಲಕರ ಕಡೆ ಕಿಟಧಾಳ ಹಳ್ಳಿಯು ಹಾಗೂ ಸಿಲೇದಾರ ಶಿವಾಜಿ ಸೂರ್ಯವಂಶೀ ಕಡೆ ಇನ್ನೊಂದು ಹಳ್ಳಿಯೂ ಇದ್ದವು. ಸತ್ತೀಗೇರಿ ಕರ್ಯಾತಿನಲ್ಲಿ ನೀಲಕಂಠರಾವ ಶಿಂದೆಸ ಹತ್ತಿರ ೭ ಹಳ್ಳಿಗಳು, ಸತ್ತೀಗೇರಿ ಕರ್ಯಾತಿನ ದೇಸಾಯಿಯ ಹತ್ತಿರ ೩ ಹಳ್ಳಿಗಳು ಹಾಗೂ ಸಿಲೇದಾರ ಸಿದರಾಮ ಪಡವಲನ ಹತ್ತಿರ ಕೊರಿಕೊಪ್ಪಹಳ್ಳಿಯೂ ಇದ್ದವು. (ಪೇಶವೆ ಪತ್ರಾಗಾರ, ಕರ್ನಾಟಕ ಜಮಾವ, ರುಮಾಲ ಸಂ. ೩೪೯, ತಾಲೂಕ ಮನೋಲಿಯ ದೇಹಝಾಡಾ).

ದುಮಾಲೆ ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಪರಗಣೆ ಮುರಗೋಡದಲ್ಲಿ ೨೮ ಸರಕಾರಿ ಇಲ್ಲವೆ ಖಾಲಸಾ ಹಳ್ಳಿಗಳು, ತರ್ಫ ಸಿಂದೋಗಿಯಲ್ಲಿ ೧೩, ಕರ್ಯಾತ ಸತ್ತೀಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ೮ ಹಾಗೂ ಪುಟಗಾವದಲ್ಲಿ ೭ ಹಳ್ಳಿಗಳು ಇದ್ದವು (ತತ್ರೈವ). ಮುರಗೋಡ ಪರಗಣೆಯಲ್ಲಿಯ ಹಳ್ಳಿಗಳಾವವೆಂದರೆ, ಕಸಬೆ ಮುರಗೋಡ, ಇಂಚಲ, ಹೊಸೂರ, ಮರಕುಂಬಿ, ಹಾರೋಗೊಪ್ಪ, ಕಡಬಿ, ಬೂದಕೊಪ್ಪ, ಬೂದನೂರ ಖುರ್ದ, ಮಳಗಲಿ, ಕೊಟೂರ, ಯೆರಝರ್ವಿ, ಬೂದನೂರು ಬುದ್ರುಕ, ಗುಡಳೂರ, ನಾಗನಟ್ಟಿ, ರೈನಾಪೂರ, ಮದಸೂರ, ಆಲದಕಟ್ಟೆ, ಜಾಲೀಕಟ್ಟೆ ಜೀವಾಪೂರ, ಶ್ರೀರಂಗಪೂರ, ಹಿರೇಕೊಪ, ದುಂಡನಕೊಪ್ಪ, ತಡಸಲೂರ, ಚಿಕ್ಕೊಪ್ಪ, ಕಾರೀಮನಿ, ಬಸರಗಿ, ಜಂಗಮ ಬೂದೀಕಟ್ಟೆ, ಹಲಕಿ ಮತ್ತು ಪೇಠ ಕಸಬೆ ಮುರಗೋಡ. ಸಿಂದೋಗಿ ತರ್ಫಿನಲ್ಲಿಯ ಖಾಲಸಾ ಹಳ್ಳಿಗಳು ಈ ಮುಂದಿನಂತಿದ್ದವು: ಕಸಬೆ ಸಿಂದೋಗಿ, ಮುನವಳ್ಳಿ, ಪೇಠ ಸದಾಶಿವ ಉರ್ಫ ಮುನವಳ್ಳಿ, ಮಬಳೂರ, ಹುಚನೂರ, ಉಜನಕೊಪ, ಅರಟಗಲ, ತೆಗೀಹಾಳ, ಕಲೋಲಿ, ಹಿರೂರ, ಹಳೂರ, ತೆರದಕೊಪ ಮತ್ತು ಕಟಮಲ್ಲಿ. ಸತ್ತೀಗೇರಿ ಕರ್ಯಾತಿನಲ್ಲಿಯ ಖಾಲಸಾ ಹಳ್ಳಿಗಳಾವವೆಂದರೆ, ಕಸಬೆ ಸತ್ತೀಗೇರಿ, ಸೊಪಡಲ, ಕುರಾಬಗಟ, ಯರಗಣವಿ, ಗೋವನಕೊಪ, ಅಕೀಸಾಗರ, ಮಡಲಾಗಿರೆ ಮತ್ತು ಪೇಠ ಕಸಬೆ ಸತ್ತೀಗೇರಿ

ಫುಟಗಾವದಲ್ಲಿ ಪರಗಣೆ ಗೋವನಕೊಪ್ಪದಲ್ಲಿಯ ಗೊರಾಬಾಳ, ಚುಳಕಿ, ಕಾಗಧಾಳ, ಬನೇಡೋಣಿ ಮತ್ತು ಪಂಚಿನಾಳ, ಕರ್ಯಾತ ಅಸುಂಡಿಯಲ್ಲಿಯ ಒಡಲಿ ಹಾಗೂ ತರ್ಫ ಸಿಂದೋಗಿಯಲ್ಲಿಯ ಜಕಬಾಳ ಇವು ಇದ್ದವು (ತತ್ರೈವ).

೧೭೭೨ರಲ್ಲಿ ಮುನವಳ್ಳಿ ತಾಲೂಕಿನ ಮೇಲೆ ರಾಮಚಂದ್ರ ಮಹಾದೇವ ಮತ್ತು ಕೇಸೋ ಬಲ್ಲಾಳ ಇವರು ಕಮಾವೀಸದಾರರಿದ್ದರು. ಈ ವರ್ಷದ ಅಜಮಾಸ ತಾಲುಕೆ ಮುನವಳ್ಳಿ(ಕಜ*/೩೩೯ : ೩೨೪)ಯ ಪ್ರಕಾರ ಪರಗಣೆ ಮುರಗೋಡದಲ್ಲಿ ೩೩ಹಳ್ಳಿಗಳಿದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿಂದ ೬ ಇನಾಮದಾರ ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಕಳೆಯಲಾಗಿ ೨೭ ಖಾಲಸಾ ಹಳ್ಳಿಗಳು ಉಳಿಯುತ್ತವೆ. ಈ ೨೭ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಉತ್ಪನ್ನವು ಈ ಪ್ರಕಾರವಿತ್ತು :

೪೨೫೦೦ ಐನ ಜಮಾ
೧೨೩೩೪೬॥ ಸಿವಾಯೆ ಜಮಾ
೫೪೮೩೪೬॥ ಒಟ್ಟು

ಸಿವಾಯೆ ಜಮಾದಲ್ಲಿ ಜಕಾತಿ (ವ್ಯಾಪಾರಿ ಸುಂಕ)ಯ ಗುತ್ತಿಗೆಯಿಂದ ಬಂದಹಣ, 'ಇಜಾರಾ ಪಟ್ಟಿ', ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಊರಿನಿಂದ ಬಂದ ಕಾಣಿಕೆ ಹಾಗೂ ಮೇಲಿನ ಹಣ (ಬಟಾ), ಸರಕಾರಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಊರಿನ ಜನರು ಕೊಟ್ಟ ಸರಕಾರಿ ಶುಲ್ಕ(ಮಸಾಲಾ) ಮತ್ತು ತಲ್ಲೂರಕರ ದೇಶಮುಖನ ಊರಿನ ಜಪ್ತಿಯ ಹಣ, ಇವೆಲ್ಲ ಅಡಕವಾಗಿದ್ದವು.

ಕರ್ಯಾತ ಸತ್ತಿಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ೧೮ ಹಳ್ಳಿಗಳಿದ್ದು ೭ ಇನಾಮ ಊರುಗಳು ಹಾಗೂ ೭ ನೀಲಕಂಠರಾವ ಸಿದ ಇವನ ಕಡೆ ಸರಂಜಾಮಕ್ಕೆಂದು ಬಿಟ್ಟ ಹಳ್ಳಿಗಳು ಇವನ್ನು ಕಳೆದರೆ ೮ ಖಾಲಸಾ ಹಳ್ಳಿಗಳು ಉಳಿಯುತ್ತವೆ. ಈ ೮ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಉತ್ಪನ್ನವು ಕೆಳಗಿನಂತಿತ್ತು :

[೯೦೩೦?] ೯೦೦ ಐನ ಜಮಾ
೨೭೧೯। ಸಿವಾಯೆ ಜಮಾ
೧೧೭೪೯। ಒಟ್ಟು

ತರ್ಫ ಸಿಂದೋಗಿಯು ಪರಗಣೆ ನವಲಗುಂದದಲ್ಲಿದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿ ೧೫ ಹಳ್ಳಿಗಳಿದ್ದವು. ಇದರಲ್ಲಿ ಇನಾಮ ಹಳ್ಳಿಗಳು ಇದ್ದಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಇವುಗಳ ಉತ್ಪನ್ನವು ಈ ಪ್ರಕಾರ—

೯೧೧೬ । ಐನ ಜಮಾ
೯೪೨೧ ಸಿವಾಯೆ ಜಮಾ
೧೮೫೩೭ । — ಒಟ್ಟು

ತರ್ಫ ಪಟನಾಳದಲ್ಲಿ ೬ ಹಳ್ಳಿಗಳಿದ್ದು ಮೊಕಾಸಬಾಬಿನ ಸಲುವಾಗಿ ೫ ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ, ೧ ಉಳಿಯುವದು. ಇದರ ಉತ್ಪನ್ನ—

೩೮೬ ।।। ಐನ ಜಮಾ
೯೮ । ಸಿವಾಯು ಜಮಾ
೪೮೫ ಒಟ್ಟು

ಫುಟಗಾವಗಳಲ್ಲಿ ೭ ಹಳ್ಳಿಗಳಿದ್ದು ಅವುಗಳ ಉತ್ಪನ್ನವು ಈ ಪ್ರಕಾರ—

೩೦೪೧೨ ॥ ಐನ ಜಮಾ
೪೩೪೬ - ಸಿವಾಯೆ ಜಮಾ
೩೦೮೪೬।।। ÷ ಒಟ್ಟು

ಇದಲ್ಲದೆ ಕಸಬೆ ಮೊರಬ (ಪ॥ ನವಲಗುಂದ) ಮೌಜೆ ಗುಮಗೋಳ (ಪ॥ ನವಲಗುಂದ), ಮೌಜೆ ಉಗರಗೋಳ (ಪ॥ ನವಲಗುಂದ) ಈ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ೧/೩ (ತಿಜಾಯಿ) ಮೊಕಾಸಬಾಬ, ಅದರಂತೆಯೇ ಶ್ರೀ ರೇಣುಕಾ ಯಾತ್ರೆಯಿಂದ, ನಾಗನೂರ, ರೋಟಿಕವಾಡ, ತುರತುಕೋರಿ, ರಾಮಾಪೂರ, ಪಡೇಸೂರು ಇವುಗಳಿಂದ ಮೊಕಾಸಬಾಬು ಬಂತು. ತ॥ ಮಾರಡಗಿ, ಕರ್ಯಾತ ಯಕವಾಡಿ, ಕರ್ಯಾತ ಹೂಲಿ, ಧಾರವಾಡ ಪರಗಣೆ, ಪರಗಣೆ ಗದಗ ಇವುಗಳಿಂದ ಮೊಕಾಸಬಾಬ ಬಂದಿತು. ಮಸಾಲಾ, ನಜರ, ಹರಕಿ, ಗುನ್ಹೇಗಾರಿ ಮುಂತಾದ ಬಾಬಿಗಳಿಂದಲೂ ಹಣ ಬಂದಿತು.

*ಕಜ = ಕರ್ನಾಟಕ ಜಮಾವ, ಪುಣೆ ಪತ್ರಾಗಾರ (ಪೇಶವೆ ಪತ್ರಾಗಾರ)

೧೯೯೦೩ ।– ತಿಜಾಯಿ
೨೯೮೩೧ ।।। ಮೊಕಾಸಬಾಬ
೧೦೦೦ ಕಮತ
———————
೫೦೭೩೫ । ಒಟ್ಟು ಮೊಕಾಸಬಾಬ

ಒಟ್ಟು ಎಲ್ಲ ಉತ್ಪನ್ನವು ೧೬೮೦೨೪ ॥=॥ ರೂ. ಆಯಿತು. ಈ ಉತ್ಪನ್ನದೊಳಗಿಂದ ಖರ್ಚು ಕೆಳಗೆ ಕಾಣಿಸಿದ ಸಂಗತಿಗಳ ಮೇಲೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು:

ಕಾರಕೂನ ಹಾಗೂ ಕಮಾವೀಸದಾರರ ಪಗಾರ, ಕಂದಾಚಾರದ ಜನರ ಪಗಾರ, ದರಬಾರ ಖರ್ಚ, ವರ್ಷಾಸನ, ಜಮೀದಾರರ ಹಕ್ಕವರ್ತನೆ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಮೇಲೆ ಖರ್ಚು ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಜಮೀದಾರರಲ್ಲಿ ದೇಸಾಯಿ ನವಲಗುಂದಕರ, ದೇಸಾಯಿ ಸತ್ತಿಗೇರಿಕರ, ದೇಸಾಯಿ ಚಚಡಿಕರ, ದೇಶಪಾಂಡೆ ಸರಕಾರ ತೊರಗಲ, ದೇಶಪಾಂಡೆ ಪ॥ ಮುರಗೋಡ ಮುಂತಾದವರು ಇದ್ದರು. (ಕಜ : ೩೪೯ : ೩೨೪). ಕಾರಕೂನ ಹಾಗೂ ಕಮಾವೀಸದಾರರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಹೆಸರುಗಳು ಹೀಗೆ ಇದ್ದವು: ಧೊಂಡೋಕೃಷ್ಣ ಜೋಸೀ ಫಡಣೀಸ, ಆನಂದರಾವ ಭಿಕಾಜಿ ಫಡಕೆ ಜಮಾದಾರ, ಜನಾರ್ದನ ಮಹಾದೇವ ಹಶಮನೀಸ(ಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ), ಬಾಲಾಜಿ ವಿಠ್ಠಲ ಪೋತನೀಸ, ಶಿವರಾಮ ಘೋಂಡದೇವ ಗೋಡಬೋಲೆ (ಹಶಮದಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ), ಬಾಬುರಾವ ಶಂಕರ ಜೋಸೀ (ಠಾಣೆಯಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಚೌಕಿಯನ್ನು ಕಾಯಲಿಕ್ಕೆ), ಅಪ್ಪಾಜೀ ಶಂಕರ ದಪ್ತರದಾರ, ಚಿಂತೋ ಅಪ್ಪಾಜಿ ಭಾಉ ದಪ್ತರದಾರ, ಮಹಾದಾಜೀ ವಿಠಲ ಗೋಡಸೆ ಫಡಣೀಸ ಕರ್ಯಾತ ಸತ್ತೀಗೇರಿ, ರಾಮಚಂದ್ರ ಹರಿ ಮಜಮದಾರ, ಬಚ್ಚಾಜೀ ವಿಶ್ವಾಸನಾಥ ಫಡಣೀಸ ಕರ್ಯಾತ ಸತ್ತೀಗೇರಿ ಹಾಗೂ ಕೇಸೋ ಅನಂತ ಅಭ್ಯಂಕರ ಫಡಣೀಸ ತರ್ಫ ಸಿಂದೋಗಿ (ತತ್ರೈವ) ಇದು ಆಯಿತು ಅಜಮಾಸಿನ ಪ್ರಕಾರ. ಆದರೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಬಂದ ಉತ್ಪನ್ನವು 'ತೇರೀಜ ಜಮಾ ತಾ॥ ಮನೋಲಿ' ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಕಾಗದದಿಂದ ೧೭೭೭ರಲ್ಲಿಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ:

ಪರಗಣೆ ಮುರಗೋಡ ೫೧೨೯೧೬ – ॥
ತರ್ಫ ಸಿಂದೋಗಿ ೧೭೧೧೪೬ – ॥।
ಕರ್ಯಾತ ಸತ್ತೀಗೇರಿ ೧೨೧೨೦ ।।। ≡
ಫುಟಗಾವ ೧೩೯೮೦ । = ।
ಮೊಕಾಸಬಾಬ ಮತ್ತು
ಕಮತ ೯೬೮೯ ।।।.।।।

ಎರಡನ್ನೂ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ ಪರಗಣ ಮುರಗೋಡಿನ ತರ್ಫ ಸಿಂದೋಗಿ ಉತ್ಪನ್ನವು ಕಡಿಮೆಯಾದದ್ದೂ, ಕರ್ಯಾತ ಸತ್ತೀಗೇರಿಯ ಉತ್ಪನ್ನವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಫುಟಗಾವಿನ ಉತ್ಪನ್ನವಂತೂ ೩೦ ಸಾವಿರದಿಂದ ೧೩ ಸಾವಿರಕ್ಕೆ ಇಳಿಯಿತು. ಮುನವಳ್ಳಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಒಟ್ಟು ಉತ್ಪನ್ನವು ೧೭೭೨ರಲ್ಲಿ ೧೬೮೦೨೪ ॥=॥ ಇದ್ದು, ೧೭೭೭ರಲ್ಲಿ ೧೦೪೧೯೬ ॥.। ಆಯಿತು. ಅಂದರೆ ಸಾಧಾರಣ ೬೦,೦೦೦ ರೂ.ಯಿಕ್ಕಿಂತಲೂ ಉತ್ಪನ್ನವು ೧೭೭೭ರಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು.

ಇನ್ನು ಮುನವಳ್ಳಿ ತಾಲೂಕಿನೊಳಗಿನ ಭೂಮಿಯ ಪ್ರಕಾರ, ಕಂದಾಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹೇಗೆ ಇತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡೋಣ. ೧೭೭೭ರಲ್ಲಿ ಮುನವಳ್ಳಿ ತಾಲೂಕಿನೊಳಗಿನ ಮುರಗೋಡ ಪರಗಣೆಯಲ್ಲಿಯ ಇಂಚಲಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ೧೨೬ ಚಿಗರ ಭೂಮಿಯಿತ್ತು. (ಕಜ : ೩೬೪ : ೪೧೬). ಚಿಗರ ಎಂದರೆ ಮಾರ ಇಲ್ಲಿಪೆ ಪಟ್ಟಿಯಂತೆ ಬೀಜವರಿಯ ಮೇಲೆ ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿದ ಹೊಲದ ಒಂದು ಅಳತೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಇಂಚಲಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿಯ ಒಟ್ಟು ೧೨೬ ಚಿಗರ ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ಊರಿನ ವಸ್ತಿ, ದನಗಳಿಗೆ ಹೋಯಲಿಕ್ಕೆಂದು ಬಿಟ್ಟ ಹುಲ್ಲುಗಾವಲು, ದಿನ್ನೆಯ ಮೇಲಿದ್ದ ಭೂಮಿಯು ಮತ್ತು ಹಳ್ಳ ಹಾದ ಭೂಮಿಯು ಸಲುವಾಗಿ ೭ ॥ = ಚಿಗರನ್ನು ಬಿಡಲಾಯಿತು. ಹದ್ದಿನೊಳಗೆ ೧೬॥ ಚಿಗರು ಹೋಯಿತು. ಎರಡೂ ಕೂಡಿ ೨೪೬=ಚಿಗರು ಹೋಗಲಾಗಿ ೧೦೧॥≡ ಚಿಗರು ಉಳಿಯಿತು. ಇದರೊಳಗಿಂದ ಸರ್ವಮಾನ್ಯ ಭೂಮಿಯೆಂದು ೨೬।= ಚಿಗರನ್ನು ಕಳೆಯಲಾಯಿತು. ಸರ್ವಮಾನ್ಯದಲ್ಲಿ ದೇಸಾಯಿ(ಚಚಡೀಕರ)ಯ ಕಮತದ ಹೊಲ, ನಾಡಗೌಡನ ಹೊಲ, ನಾಗೋ ಶಿವಾಜಿ ದೇಶಪಾಂಡೆಯ ಹೊಲ, ಸಿಲೀನಾಯಿಕ, ಲಿಂಗೀನಾಯಿಕ ಇವರ ಹೊಲ, ಕುಲಕರ್ಣಿ, ಗುರುವ ಪಟೇಲಣಿ, ತಳವಾರ, ಪೋತದಾರ, ಮಹಾರ ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮಜೋಶಿ ಇವರ ಹೊಲಗಳು ಇದ್ದವು.

ಜುಡೀಮಾನ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಾಣಲಿಂಗ ನಾಯಿಕ, ಬಾಣ ಸಿವಿ ನಾಯಿಕ, ಕಡೋ ಗಿರಮಾಜಿ ಕುಲಕರ್ಣಿ, ಸಿದ ರಾಮಪ್ಪಾ ಹಿರೇಮಠ, ರಾಮಯಾ ಮಠದದೇವರು, ಕಂಬಾರ, ಬಡಿಗಿ ಇವರ ಹೊಲಗಳು ೨೫।।। ಚಿಗರು ಇದ್ದವು.

ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀ, ಗ್ರಾಮದೇವಿ, ಶ್ರೀ ಬಾಲಾನಾಥ ಶ್ರೀ ಕಾಲಭೈರವ, ಶ್ರೀ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣ, ಬಸವೇಶ್ವರ, ಶ್ರೀ ದುರ್ಗಾದೇವಿ, ಶ್ರೀ ಮೈಲಾರಲಿಂಗ ಈ ದೇವ ಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆಂದು ಒಟ್ಟು ೧ ಚಿಗರ ಹೊಲವನ್ನು ಬಿಡ ಲಾಗಿತ್ತು.

ಧರ್ಮಾದಾಯದಲ್ಲಿ ಗೋವಿಂದಭಟ ಮುರ ಗೋಡ, ಕಟ್ಟೆ ಆಚಾರಿ, ಕೇರನಾಥ ಬಾವಾ, ಮಹಾ ದೇವ ಭಟ್ಟ, ಪಾಂಡುರಂಗಭಟ್ಟ ಮುನವಳ್ಳಿ, ತಮಣಾ ಚಾರ್ಯ ಮುಂತಾದವರಿಗೆ ೩॥ ಚಿಗರನ್ನು ಬಿಡಲಾಗಿತ್ತು. ಬಾಲಪರ ಪರವೇಶೀ ಬಲಸಿಂಗ ಮುನವಳ್ಳಿ ಇವನ ಸಲು ವಾಗಿ ೧ ಚಿಗರು ಇತ್ತು.

ಒಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟ ಭೂಮಿಯು—

೧ ದೇವಸ್ಥಾನ
೩॥ ಧರ್ಮಾದಾಯ
೧ ಬಾಲಪರವೇಸೀ
೨೬।= ಸರ್ವಮಾನ್ಯ
೨೫।।। ಜುಡೀಮಾನ್ಯ
———
೫೭॥= ಚಿಗರು ಇತ್ತು.

ಉಳಿದ ೪೪। ಚಿಗರುಗಳಲ್ಲಿ ೬೧ ಸೈನಿಕರಿಗೆ ೨೬೯ ÷ ಚಿಗರು ಕೊಡಲಾಯಿತು. ಉಳಿದ ೧೮೯≡ ಚಿಗರುಗಳಲ್ಲಿ—

೯॥–॥ ಚಾಲೀ ರೈತರ ಹತ್ತಿರ
೧। ಕೌಲಿ ಗುತ್ತಿಗೆ
೧ ಕಸ್ತ ಹೊಲ
೨।।। ಮಕ್ತಾ ಗುತ್ತಿಗೆ
೨।≡ ॥ ಪ್ರತಿ ಗುತ್ತಿಗೆ
———
೧೭೯– ಚಿಗರುಗಳನ್ನು ಕಳೆಯಲಾಗಿ ೧೯= ಚಿಗರು ಪಡಬಿದ್ದ ಹೊಲ ಉಳಿ ಯಿತು. (ಕಜ : ೩೬೪ : ४೧೬).

ಮೌಜೆ ಜಾಲೀಕಟ್ಟೆ, ಮಜರೆ ಪಾವಾಪುರ ಹಾಗೂ ರಾಮಾಪುರ ಈ ಮೂರೂ ಊರುಗಳ ಜಮೀನ ಝೂಡಾ(ಕಜ : ೩೬೪ : ४೬೨)ದ ಪ್ರಕಾರ ೧೭೭೭ರಲ್ಲಿ ಈ ಊರಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ४४। = ಚಿಗರು ಹೊಲಗಳಿದ್ದು, ಇದರಲ್ಲಿ—

೨॥= ಹದ್ದಿನಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಗುಡ್ಡಗಾಡಿನಲ್ಲಿ

೨॥ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳ ಸಲುವಾಗಿ, ಗ್ರಾಮ ಜೋಸಿಯ ಸಲುವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಇನಾಮ ಮಕ್ತಾದ ಸಲುವಾಗಿ ದರೋಬಸ್ತ ಅಂದರೆ ಏನೂ ತೆರಿಗೆ ಇಲ್ಲದ ಹೊಲಗಳಿ ದ್ದವು.

೧೬ ಇನಾಮದಾರರ ಹಾಗೂ ಜುಡೀಮಾನ್ಯ ಹೊಲಗಳು ಉಳಿದ ೨೩। ಚಿಗರುಗಳಲ್ಲಿ

४।।।= ಊರ ಸೈನಿಕರಿಗೆ/ಕಂದಾಚಾರಕ್ಕೆ

೩। ಪಡಬಿದ್ದ ಹೊಲ

ಉಳಿದ ೧೫೯=ಚಿಗರುಗಳಲ್ಲಿ

೩೯—ಚಾಲೀ
೭।—ಗುತ್ತಿಗೆ
೩।।। ಕೌಲ
೧ ಕೋರ
ಈ ಪ್ರಕಾರ ಹಂಚಿ ಹೋಗಿ ದ್ದವು.

ಈ ಊರಗಳಲ್ಲಿ ಈ ವರ್ಷ ಪಡಬಿದ್ದ ಕೆಲವು ಹೊಲಗಳನ್ನು ಸಾಗುವಳಿಯ ಕೆಳಗೆ ತಂದಂತೆ ಕಾಣಿಸು ತ್ತದೆ (ತತ್ರೈವ).

೧೭೭೭ರಲ್ಲಿಯ ಹಿಸೇಬ ಕ॥ ಮುರಗೋಡ, ತಾ॥ ಮುನವಳ್ಳಿ(ಕಜ : ೩೬೪ : ४೬೭)ಯ ಪ್ರಕಾರ ಕಸಬೆ ಮುರಗೋಡಿನಲ್ಲಿ ಹೊಲದ ಮೇಲಿನ ಪಟ್ಟಿಯು ೩॥ ಪಟ್ಟು ಇತ್ತು. ಇತರ ಕೆಲವು ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ೫ ಪಟ್ಟು ಅಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ೮೨ ಚಿಗರ ಹೊಲಗಳಿದ್ದು, ಇದರ ಬಹುಭಾಗವು ಸರ್ವಮಾನ್ಯ ಮತ್ತು ಜುಡೀ ಮಾನ್ಯದೊಳಗೆ ಹೋಗಿದ್ದವು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಹೊಲ, ಧರ್ಮಾದಾವ ಹೊಲ, ಇನಾಮ ಹೊಲ, ಬಾಜೆ (ಹೆಚ್ಚಿನ) ಇನಾಮದಾರರ ಹೊಲ, ಠಿಕಾಣ (ವಿಶಿಷ್ಟ ಭೂಒಡೆಯ)ದಾರರ ಹೊಲ(೧॥=)ಗಳಿದ್ದವು.

ಉಳಿದ ಹೊಲಗಳು ಖಾಲಸಾ ಹೊಲಗಳು. ಖಾಲಸಾ ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ಚಾಲಿ ಹೊಲ, ಕೋರ ಹೊಲ, ಗುತ್ತಿಗೆ ಹೊಲ, ಮಕ್ತಾ ಹೊಲ ಮುಂತಾದವುಗಳು ಭೂಹಿಡು ವಳಿಗಳ ಪ್ರಕಾರಗಳಿದ್ದವು (ತತ್ರೈವ). ೧೭೭೮ರ ಒಂದು ದಾಖಲೆ(ಜಮಾ ವಸೂಲ ಮೌಜೆ ಇಂಚಲ, ಪ॥ ಮುರಗೋಡ)ಯ ಪ್ರಕಾರ ಇಂಚಲ ಊರಿನ ಉತ್ಪನ್ನವು ಕೆಳಗೆ ತೋರಿಸಿದಂತೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಬಾಬು ಗಳಿಂದ ಬರುತ್ತಿತ್ತು:

೧೮೧೧॥ ಚಾಲೀದಾರರು
೩೧೪ ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರು
೨೬೭೫ ಜುಡೀವತನವಾರ
೬೩೧।।। ಸರ್ವಮಾನ್ಯ
೪೮ ಮೋಹತರ್ಫಾ
೪೦ ಆಡವಣಿ
———
೫೫೨೦। ಒಟ್ಟು

ಖರ್ಚು ಕೆಳಗಿನ ಬಾಬುಗಳ ಮೇಲೆ ಮಾಡ ಲಾಯಿತು:

ಸುಭಾ ನಿಸಬತ

ಮೋಯಿನ ಖರ್ಚು (ಇದರಲ್ಲಿ ದೇಸಾಯಿ ಚೆಚಡೀಕರ, ಗ್ರಾಮಜೋಸಿ, ವರ್ತನಾ ಕುಲಕರ್ಣಿ, ನಾಗಪಂಚಮಿ ಬೆಲ್ಲ ಕೊಬ್ಬರಿ, ದೇವಸ್ಥಾನ–ನಜರ ಸಮಾರಾಧನಾ, ಶಿವ ರಾತ್ರಿ, ದುರ್ಗಾದೇವಿ ಮತ್ತು ಲಕ್ಷ್ಮೀ ದೇವಿಯ ಸಲುವಾಗಿ ೨ ಪಾತಳ (ಪತ್ತಲ), ೨ ಚೋಳೀ (ಖಣ, ಕುಬುಸ), ಷಷ್ಟಿಗೆ ಭೋಜನ ಖರ್ಚು, ಎಲ್ಲ ದೇವರಿಗೆ ನವ ರಾತ್ರಿ, ದೀಪಾವಳಿ ಖರ್ಚು, ಕಾರ್ತಿಕ ಖರ್ಚು ಅಡಕವಾಗಿದೆ—ವರ್ಷಾಸನ, ತಳ ವಾರ ಕಂಬಳಿ, ಪೀರ, ಸೈನಿಕನಿಗೆ ದಸರೆಗೆ ಆಡು)

ಸಿವಾಯ ಮೋಯಿನ ಖರ್ಚು (ಕಾಣಿಕೆ : ಕಲಾ ವಂತಿಣಿ ಚೆಚುರಕರ, ದಶಾವತಾರಿ, ಮಸಾಲಾ ಕಾಗದ ಖರೇದಿ, ಸಾದಿಲವಾರ ರೊಟ್ಟಿ ಪ್ರೋಳಿ, ವರಾತದಾರ ಪೋಟಗಿ, ಜೋಳ, ಗೋಧಿ, ಖಿಜಮತಗಾರ, ಧರ್ಮಾ ದಾವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮುಂ. ರೋಸನಾಯಿ ಎಣ್ಣೆ, ಹೆಚ್ಚಿನ ಖರ್ಚು, ಸಿಮಗಾ (ಹುಗ್ಗಿ) ಖರ್ಚು, ವೇತನ ಖರ್ಚು)

ಉಳಿದದ್ದು ರಸದ ಜಮಾ (ತತ್ರೈವ).

ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೭೯೦ರ ಮೌಜೆ ಮನೋಲಿ (ಅಂದರೆ ಮುನವಳ್ಳಿಹಳ್ಳಿ)ಯ ತಾಳೇಬಂದಿನ ಪ್ರಕಾರ, ಮುನ ವಳ್ಳಿಯು ಆಗ್ಗೆ ಸಿಂದೋಗಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯಾಗಿದ್ದಿತು. ಆ ವರುಷ ಈ ಹಳ್ಳಿಯ ಉತ್ಪನ್ನವು ರೂ. ೧೭೬೬ ಇತ್ತು. ಇದರ ವಿವರಗಳು ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ:

ಮುನವಳ್ಳಿಯ ಒಟ್ಟು ಉತ್ಪನ್ನವು ೧೧೫೪ ರೂ. ಇದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿ ೨೨೪ ನಗದಿ ಹಣವಿತ್ತು ಮತ್ತು ಉಳಿದ ೯೩೦ ರೂ. ಹೊಲಗಳ ಕಂದಾಯದಿಂದ ಬಂದ ಉತ್ಪನ್ನ ವಿತ್ತು. ೨೨೪ ರೂ.ಗಳು ಮೋಹತರ್ಫ ಅಂದರೆ ಅಂಗಡಿ ಸುಂಕ, ಭೂಮಿಹೀನ ಕೆಲಸಗಾರರಿಂದ ಬಂದ ಹಣ ಹಾಗೂ ಆಯಗಾರರಿಂದ ಬಂದ ಹಣ ಇವೆಲ್ಲ ವನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದವು. ಭೂಮಿಹೀನ ಕೆಲಸಗಾರರ ಹಾಗೂ ಆಯಗಾರರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ೨೯ ಇತ್ತು. ಇವರಿಂದ ಬರುವ ೨೨೪ ರೂ. ಉತ್ಪನ್ನದಲ್ಲಿ ೧೨।।।* ಮೂಲ ಕಂದಾಯ (ಬೀಜ) ಇಲ್ಲವೆ ಸುಂಕವಿದ್ದು ೧ಕ್ಕೆ ೧೫ರ ದರದ ಮೇರೆಗೆ ೧೯೧। ಇಷ್ಟು ಪಟ್ಟಿಯು ಇತ್ತು. ಇದಲ್ಲದೆ ೨೦ ರೂ. ಗುತ್ತಿಗೆ ಕರಾರಿನಿಂದ ಬಂದಿತ್ತು.

ಮೋಹತರ್ಫದಲ್ಲಿ ೧೧॥ ಮೂಲ ಸುಂಕವಿದ್ದು ೧೭೨॥ ರೂ. ಅದರ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರ ೧೫ ಪಟ್ಟಿನಂತೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಪಟ್ಟಿಯು ಆಯಗಾರರ ೨೦ ರೂ. ಆಯದ ಮೇಲೆ ಪಟ್ಟಿಯಿದ್ದಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಈ ವರ್ಷ ಒಬ್ಬ ಕಮ್ಮಾರ ಮತ್ತು ಒಬ್ಬ ಬಡಗಿ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಬಂದದ್ದರಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಂದ ಹಿಂದಿನ ವರ್ಷದಂತೆ ಹತ್ತತ್ತು ರೂ. ಕರಾರ ಮಾಡಿ ೨೦ ರೂ. ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳ ಲಾಯಿತು. ಒಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ೨೨೪ ರೂ. ಬಂದವು.

* ಎಂದರೆ ೧೨ ರೂ. ೧೨ ಆಣೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಉದ್ದಗೆರೆ(।) ಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಆಣೆಗಳಿದ್ದು, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಡ್ಡಗೆರೆ(—) ಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಆಣೆ ಇರುತ್ತಿತ್ತು—ಕೈನಾಚಿ.

ಈ ಊರಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ೪೨।* ಪಟ್ಟಿ, ಅಂದರೆ ೩೩೮ ಕೂರಗಿ ಇಲ್ಲವೆ ೧೫೨೧ ಬೀಘಾ ಹೊಲಗಳಿದ್ದವು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ೩೩।।। ≡ ಹೊಲಗಳು ಇನಾಮ ಹೊಲಗಳಿದ್ದು ಉಳಿದ ೮।– ಹೊಲಗಳು ಮಾತ್ರ ರೈತರ ಸ್ವಂತ ಹೊಲಗಳಿದ್ದವು.

ಇನಾಮ ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ—

೬೯—ದೇವಸ್ಥಾನ, ನಾಡಗೌಡ, ವತನದಾರ, ದೇಸಾಯಿ ಮುಂತಾದವರ ಹತ್ತಿರ ಇದ್ದವು

೮೯ ≡ ಕಾಲಾಳು, ಕಂದಾಚಾರದವರ ಹತ್ತಿರ

೨।।। ≡* ಕಮತದಾರರ ಹತ್ತಿರ

. ॥ ≡ ಪಡ ಬಿದ್ದ ಹೊಲಗಳು

೯ ÷ ಧರ್ಮಾದಾಯ

.॥. ಮತ್ತೆ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ

೧೫॥ ಇನಾಮದಾರರ ಹತ್ತಿರ

———

೩೩।।। ≡ ಒಟ್ಟು ಇನಾಮ ಹೊಲಗಳು

ರೈತರ ಕಡೆಗಿದ್ದ ೮।– ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ

೭೯ ≡ ಚಾಲೀ ಹೊಲಗಳು

೧೯ =ಗುತ್ತಿಗೆ ಹೊಲಗಳು ಇದ್ದವು

೭೯ ≡ ಚಾಲೀ ಹೊಲಗಳ ವಾರ್ಷಿಕ ಉತ್ಪನ್ನವು ೮೬೯॥ ರೂ. ಇತ್ತು. ಇದರಲ್ಲಿ—

೧೪೭ ಬೀಜ (ಮೂಲ)

೭೨೨॥ ಪಟ್ಟಿ

———

೮೬೯॥

ಪಟ್ಟಿಯು ಬೀಜದ ೫ ಪಟ್ಟು ಇದ್ದು (೭೩೫)

ಅದರೊಳಗಿಂದ ೧೨॥ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು ೧೨॥

———

೭೨೨॥

೭೯ ≡ ಚಾಲೀ ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ

೫।।।– ಬೆದ್ದಲು

೧। =ಗದ್ದೆ ಇದ್ದವು

———

೭೯ ≡

೫॥।–ಬೆದ್ದಲು ಹೊಲಗಳ ಉತ್ಪನ್ನವು ೬೪೧॥ ರೂ. ಇತ್ತು.

೧। =ಗದ್ದೆ ಹೊಲಗಳ ಉತ್ಪನ್ನವು ೨೨೮ ರೂ. ಇತ್ತು.

———

೮೬೯॥ ಒಟ್ಟು

೫।।।– ಬೆದ್ದಲಿನಿಂದ ೬೪೧॥ ರೂ. ಉತ್ಪನ್ನ.

೫॥ ಬೆದ್ದಲು ಹೊಲ ಹೋದ ವರ್ಷದ ಪ್ರಕಾರ ಇದ್ದು ಈ ವರ್ಷ ।– ಹೊಲ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡಲಾಗಿ ಅದರ ಉತ್ಪನ್ನವು ೩೩ ರೂ. ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಬಂತು.

।– ಈ ಹೊಲದಲ್ಲಿ

। ಪಟ್ಟಿ (ಅಂದರೆ ೯ ಬೀಘಾ) ಹೊಲವು ಕಲ್ಲಣ್ಣ ಹಂಜಿಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿದ್ದು ಈಗ ಬಸಣ್ಣ ಜುಚನೂರ ಎಂಬ ಸೈನಿಕನ ಕೈಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಈ

---

* ಒಂದು ಪಟ್ಟಿ ಹೊಲ ಎಂದರೆ ಒಂದು ಮಾರು ಹೊಲ. ವಿಜಯನಗರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ವೆಂಕಟರಾಯಿ ಮಾರು ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಪೇಶವೆಯವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆಯೇ ಕೆಲವು ಕಡೆ ಪಟ್ಟಿ ಇಲ್ಲವೇ ಚಿಗರು ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದು ಮಾರಿನಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಹಾಗಗಳೂ, ಒಂದು ಹಾಗದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಬೇಳೆಗಳೂ ಹಾಗೂ ಒಂದು ಬೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ವೀಸಗಳೂ ಇದ್ದವು. ಒಂದು ಪೂರ್ಣ ಅಂಕಿಯಿದ್ದರೆ (೧) ಅದು ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂಕಿಯ ನಂತರ (೧।) ಉದ್ದಗೆರೆಯು ಹಾಗವನ್ನೂ ಅದರ ನಂತರ ಬರುವ ಅಡ್ಡಗೆರೆಯು (೧।–) ವೀಸವನ್ನೂ ತೋರಿಸುತ್ತವೆ. ಎರಡು ಅಡ್ಡಗೆರೆಯೆಂದರೆ ಒಂದು ಬೇಳೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಮಾರಿನಲ್ಲಿ ೩೬ ಬೀಘಾ ಇಲ್ಲವೆ ೮ ಕೂರಿಗೆ ಹೊಲಗಳಿದ್ದವು. ಅಂದರೆ ಪಟ್ಟಿಯ ನಂತರ ಬರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಉದ್ದಗೆರೆಯು ೯ ಬೀಘಾ, ೨ ಕೂರಿಗೆ ಮತ್ತು ಇದರ ನಂತರ ಬರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಡ್ಡಗೆರೆಯು ಅರ್ಧ ಕೂರಿಗೆ ಇಲ್ಲವೆ ಎರಡೂ ಕಾಲು ಬೀಘಾ ಹೊಲಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣಾರ್ಥ—

೪೨ : ೪೨ ಮಾರು/ಪಟ್ಟಿ ಹೊಲ

೪೨। : ೪೨ ಮಾರು, ಎರಡು ಕೂರಿಗೆ (೯ ಬೀಘಾ) ಹೊಲ

೩೩।।।≡ : ೩೩ ಪಟ್ಟಿ, ೯ ಕೂರಿಗೆ (೨೭ ಬೀಘಾ), ೬ ೩/೪ ಬೀಘಾ

೮।– : ೮ ಪಟ್ಟಿ, ಎರಡು ಕೂರಿಗೆ, ಎರಡೂಕಾಲು ಬೀಘಾ.

ಸೈನಿಕನ ಕಡೆಯಿಂದ । ಪಟ್ಟಿ ಹೊಲದ ಮೇಲೆ

೪ ಬೀಜ ಹಾಗೂ

೨೧ ಪಟ್ಟಿ

—

೨೪ ಒಟ್ಟು

ಕಂದಾಯವು ಬಂದಿತು.

ಉಳಿದ–ಪಟ್ಟಿ (ಅಂದರೆ ೨ ೧/೪ ಬೀಘಾ) ಹೊಲವು ಪಡಬಿದ್ದಿದ್ದು ಮಹಾಲಿಂಗ ಜಂಗಮರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿತ್ತು. ಇದಕ್ಕೆ

೧ ಬೀಜ

೫ ಪಟ್ಟಿ

—

ಅಂತೂ ೬ ರೂ ಕಂದಾಯವು ಬಂದಿತು.

ಒಟ್ಟು ।– ಪಟ್ಟಿ (ಅಂದರೆ ೧೧ ೧/೪ ಬೀಘಾ) ಹೊಲಕ್ಕೆ ೩೦ ರೂ. ಬಂತು, ಇದಲ್ಲದೆ ೩ ರೂ. ನಗದು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಬಂತು. ಇದನ್ನು ಸಾಗುವಳಿಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದೊರಕಿಸಲಾಯಿತು (ಸಾಧಿಸಲಾಯಿತು). ಈ ೩ ರೂ.ಗಳಲ್ಲಿ .।।. ಬೀಜ ಹಾಗೂ ೨॥ ಪಟ್ಟಿ (೫ ಪಟ್ಟು) ಇತ್ತು.

೧। = ಗದ್ದೆಯಿಂದ ೩೮ ಬೀಜ

೧೯೦ ಪಟ್ಟಿ

——

ಅಂತೂ ೨೨೮ ರೂ. ಬಂದಿತು.

ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಹಿಂದಿನ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ,

೧। = ಪಟ್ಟಿ ಹೊಲಕ್ಕೆ ೩೬ ಬೀಜ

೧೮೦ ಪಟ್ಟಿ

——

ಅಂತೂ ೨೧೬ ರೂ. ಇತ್ತು.

ಆದನೆ ಈ ವರ್ಷ ಸಾಗುವಳಿಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ೧೨ ರೂ. ಹೆಚ್ಚಿನ ನಗದನ್ನು ಸಾಧಿಸಲಾಯಿತು. ಇದರ ವಿವರಗಳೇನೆಂದರೆ–

ಮರಿಯಣ್ಣನಿಂದ ೧ ಮೂಲ

೫ ಪಟ್ಟಿ

—

೬

ಹನಸಿಯಿಂದ ೧ ಮೂಲ

೫ ಪಟ್ಟಿ

—

೬

—

ಅಂತೂ ೧೨ ರೂ.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಬೆದ್ದಲಿನಿಂದ ೬೪೧॥ ಹಾಗೂ

ಗದ್ದೆಯಿಂದ ೨೨೮

——

ಅಂತೂ ೮೬೯॥ ರೂ, ಬಂದಿತು.

ಈ ಉತ್ಪನ್ನವು ಚಾಲೀ ಹೊಲಗಳಿಂದ ಬಂದದ್ದು. ಒಟ್ಟು ರೈತರ ೮।-ಪಟ್ಟಿ ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ

೬೯≡ ಪಟ್ಟಿ ಚಾಲೀ ಹೊಲಗಳಿದ್ದವು. ಉಳಿದ ೧೯= ಪಟ್ಟಿ ಗುತ್ತಿಗೆ ಹೊಲಗಳಿಂದ ೬೦॥ ರೂ. ಉತ್ಪನ್ನ ಬಂದಿತು.

೧೯ = ಪಟ್ಟಿ ಗುತ್ತಿಗೆ ಹೊಲದಲ್ಲಿ

।।। = ಗದ್ದಲು ಹಾಗು

। ಗದ್ದೆ ಇತ್ತು

—

೧೯= ಒಟ್ಟು.

।।। – ಇದಕ್ಕೆ ಮಕ್ತಾ ಉತ್ಪನ್ನವು ೪೫॥ ರೂ.

.।. ಇದಕ್ಕೆ ಮಕ್ತಾ ಉತ್ಪನ್ನವು ೧೫ ರೂ.

——

ಅಂತೂ ೬೦ ॥ ರೂ.

ಚಾಲಿಯಿಂದ ೮೬೯॥ ರೂ.

ಗುತ್ತಿಗೆಯಿಂದ ೬೦॥ ರೂ.

———

ಅಂತೂ ೯೩೦ ರೂ.

ಒಟ್ಟು ೨೨೪ ನಗದಿ ಉತ್ಪನ್ನ

೯೩೦ ಹೊಲದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನ

———

ಅಂತೂ ೧೧೫೪ ಉತ್ಪನ್ನ.

ನಗದಿ ಉತ್ಪನ್ನ ಹಾಗೂ ಹೊಲದಿಂದ ಬಂದ ಉತ್ಪನ್ನಕ್ಕೆ ಬೇರೀಜ ಜಮಾವನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಒಟ್ಟು ಉತ್ಪನ್ನವನ್ನು ತೆಗೆಯಲಾಯಿತು.

ಶೇರೀಜ ಜಮಾ(ಹೊರತು ಉತ್ಪನ್ನ)ವು ೮೬೦ ।।।-।।। ರೂ. ಇತ್ತು.

ಇದರಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ೧೫॥ ಪಟ್ಟಿ ಹೊಲಗಳಿದ್ದು ೭।≡ ಪಟ್ಟಿ ಹೊಲಗಳ ಮೇಲೆ ಏನೂ ತೆರಿಗೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಉಳಿದ ೮೯– ಪಟ್ಟಿ ಹೊಲಗಳಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಕಾಣಿಸಿದಂತೆ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು:

ಪಾಟೀಲ ೪॥=ಪಟ್ಟಿ ಹೊಲ ೫೯೦।≡ ರೂ. ತೆರಿಗೆ

ಮಠಪತಿ ।।	೨೮
ರಕ್ತಮಾನ್ಯ ೬÷	೭
ದೇವಸ್ಥಾನ ೧೯=	೪೫
ತಳವಾರ ·।।।.	೪೬
ಮಹಾರ ·।।·	೨೪
ಪಟ್ಟಣಶೆಟ್ಟಿ .।।·	೨೧
೮೯÷	೭೯೦।≡।

ಈ ತೆರಿಗೆಯ ಉತ್ಪನ್ನದಲ್ಲಿ ಮೂಲಬೀಜವೂ ಹಾಗೂ ಅದರ ಮೇಲೆ ೨॥ ಪಟ್ಟು ಪಟ್ಟಿಯೂ ಅಡಕವಾಗಿದೆ.

೧।÷ ಪಟ್ಟಿ ಜಪ್ತಿಹೊಲದಿಂದ ೮೭॥ ರೂ.
ಮನೆಗಳ ಬಾಡಿಗೆಯಿಂದ ೧೧ ರೂ.

ಊರಲ್ಲಿ ಜಡ್ದು ಜಾಪತ್ರೆಯಾಗಲು ದ್ಯಾಮವ್ವ, ದುರ್ಗವ್ವಾಲಾ ಉಡಿ ತುಂಬುವುದರ ಸಲುವಾಗಿ ಕುಳಾರಗವಾರ ದುಡ್ಡು ಕೂಡಿಸಿ ಖರ್ಚವಾದ ಮೇಲೆ ಉಳಿದ ಹಣ ।।।-।।

ನಗದಿ ಉತ್ಪನ್ನ ೨೨೪
ಹೊಲದ ಉತ್ಪನ್ನ ೯೩೦ ಇವೆರಡೂ ಕೂಡಿ
———
ಐನ ಜಮಾ ೧೧೫೪ ಆಯಿತು.

ಇದರಲ್ಲಿ ಶೇರೀಜ ಜಮಾ ೮೬೦।।।-।।। ಕೂಡಿಸಲು
—————
ಒಟ್ಟು ೨೦೧೪।।।-।।। ಉತ್ಪನ್ನವು ಬಂದಿತು.

ಈ ಒಟ್ಟು ಉತ್ಪನ್ನದಿಂದ
೮೩।। ದರಬಾರ ಖರ್ಚು
ಹಾಗೂ ೧೬೫।-।।। ಊರಿನ ಖರ್ಚು
————
ಅಂತೂ ೨೪೮।।।-।।। ಖರ್ಚು ಆಯಿತು.

ಒಟ್ಟು ಉತ್ಪನ್ನ ೨೦೧೪।।।-।।। ರೂ.ಗಳಿಂದ
ಒಟ್ಟು ಖರ್ಚು ೨೪೮॥।-।।। ರೂ.ಗಳನ್ನು
—————
ಕಳೆಯಲಾಗಿ ೧೭೬೬ ರೂ. ಬಾಕಿ ಉಳಿಯಿತು,

ನಗದಿ ಹಣವನ್ನು ಕೊಡುವ ಅಂಗಡಿಕಾರರು, ಭೂಮಿಹೀನ ಕೆಲಸಗಾರರು ಹಾಗೂ ಆಯಗಾರರು ಇವರ ಕಡಿಂದ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಬೀಜದ ೧೫ ಪಟ್ಟಿನಷ್ಟೂ, ರೈತರಿಂದ ೫ ಪಟ್ಟಿನಷ್ಟೂ ಮತ್ತು ಇನಾಮದಾರರಿಂದ ಬೀಜದ ೨॥ ಪಟ್ಟಿನಷ್ಟೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಕಂದಾಚಾರಕ್ಕೆಂದು ೮।≡ ಪಟ್ಟಿ ಹೊಲಗಳಿದ್ದು ಕಂದಾಚಾರದಲ್ಲಿ ೪೧ ಜನರಿದ್ದರು. ರುಸಕತ ಶೇಖ ಫಕೀರ, ಶೇಖ ಖುದಾವಂದ, ಕಾಮಣ್ಣಾ, ಹುಸೇನ, ಪರಸಣ್ಣಾ, ಬಸಣ್ಣಾ, ಹಣಮಣ್ಣಾ, ಲಿಂಗಣ್ಣಾ, ಕಮಾಲನಾಯಿಕ, ಶೇಖನೋತ, ಅಪ್ಪಣ್ಣಾ, ಶೇಖ ಅಮೀನ, ಹಣಮಣ್ಣಾ, ಚೆನ್ನಣ್ಣ, ಮುದಿನಾಯಿಕ, ಪರಪ್ಪ, ಮುದಿಯಣ್ಣ, ಭೀಮಣ್ಣ, ಲಿಂಗಾಜಿ ಮೋರೆ, ಶೇಖ ಅಮೀನ, ಲಗಮಣ್ಣ, ಆಜಣ್ಣ, ಯಂಕಣ್ಣ, ಭರಮಣ್ಣ, ಹೊನ್ನಣ್ಣ. ಸಣತಮ್ಮಾ, ಅಣ್ಣಪ್ಪ, ಗೌರಖಾನ, ಯಂಕಣ್ಣ, ಮತೆನಾಯಿಕ, ಅಪ್ಪಣ್ಣ, ನಾಗಣ್ಣ, ಯಲಿನಾಯಕ, ಸಕ್ಕರಿಅಣ್ಣ, ಕೆಂಚಣ್ಣ, ರಾಮಣ್ಣ, ತುಕೋಜಿ, ಆಜಣ್ಣ, ಲಿಂಗಣ್ಣ, ಶೇಖಮತೆ–ಹೀಗೆ ಅವರ ಹೆಸರುಗಳಿದ್ದವು. ಇವರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯತಃ ಮುಸಲಮಾನರು, ಮರಾಠರು, ಲಿಂಗಾಯತರು ಮತ್ತು ಬೇಡರು ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಭಟ್ಟ ಇಲ್ಲವೆ ಆಚಾರಿ ಎಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ.

ಇನಾಮು ಭೂಮಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಪಂಚಲಿಂಗ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಪೂಜಾರಿ, ಮುನೇಶ್ವರ ಮಹಾಪುರುಷ ಪ್ರಭು ಅಯ್ಯಾ, ಮಹಾಲಿನ ಇನಾಮುದಾರರಾದ ನವಲಗುಂದಕರ ದೇಸಾಯಿ, ನಾಡಗೌಡ,

ದೇಶಪಾಂಡೆ, ವತನದಾರರು, ತಿರಕಂಭಟ್ಟ ಜೋಶಿ, ಕುಲಕರ್ಣಿ, ತೊರಗಲ ಕಾಜಿ, ಮುಲ್ಲಾ ಕಾನೇದ, ಬಾಜೀ ಇನಾಮದಾರರಾದ ಅಣ್ಣಾಜಿ ಪರಜಲಿ,ಸಣ್ಣಪ್ಪನಾಯಕ, ಶಾಮರಾವ ಮಗರ, ರಾಮಣ್ಣ ನಾಯಿಕ ಬದಾಮಿಕರ, ವ್ಯಂಕಪ್ಪನಾಯಿಕ ಬೆಟಗೇರೀಕರ, ನೀಲಕಂಠಯ್ಯ, ಪಶುಪತಪ್ಪ, ಘಂಟೆ ಬಾರಿಸುವವನು ಮತ್ತು ರಾಚೋಟಿ ಅಪ್ಪಾ ಇವರು ಅಡಕವಾಗಿದ್ದರು.

ಹಳ್ಳಿಯ ತಾಳೇಬಂದಿನಕಿಂತ ಪೇಟೆಯ ತಾಳೇ ಬಂದು ಬೇರೆ ಇರುತ್ತದೆ. ತಾಳೇಬಂದ ಪೇಠ ಮುರಗೋಡ, ಪರಗಣೆ ಮುರಗೋಡ, ತಾಲುಕೆ ಮನೋಲಿ (ಕಜ : ೩೬೪ ; ೪೬೩)ಯ ಪ್ರಕಾರ ೧೭೯೧ರಲ್ಲಿ ಮುರಗೋಡ ಪೇಟೆಯ ಉತ್ಪನ್ನವು ೩೪೧೦॥ — ರೂ. ಇತ್ತು.

ಇದರಲ್ಲಿ,

೩೭೫॥ = ಐನಬೀಜ
೩೦ ಮುಕ್ತಾ
———
೪೦೫॥ =
೩೦೦೫ ಬೀಜದ ಮೇಲೆ ಪಟ್ಟಿ, ದರ ೮
——— ಪಟ್ಟಿನಂತೆ
೩೪೧೦॥ ಒಟ್ಟು

ಈ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಪೇಠ ನವಾಪೂರ, ಪೇಠ ಗುಣಸಾಗರ ಮತ್ತು ಜುನೀ ಪೇಠ ಎಂದು ಮೂರು ಪೇಟೆಗಳಿದ್ದವು.

ಪೇಠ ನವಾಪೂರಿನಲ್ಲಿ ಕೆಳಗೆ ಕಾಣಿಸಿದ ಕಸಬುಗಾರರಿಂದ ೨೯೮೪॥ = ರೂ. ಉತ್ಪನ್ನ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಬಕಾಲ, ಸರಾಫ, ಚೊಲಸಿಂಪೀ, ತೇಲಿ, ಪಾನಾರಿ, ರಂಗಾರಿ, ಸೋನಾರ, ಕೋಸ್ಟಿ, ಬಾಜೇಖುದ, ಚೌಂಭಾರ, ಹಾಗೂ ಖಾಟೀಕ.

ಪೇಠ ಗುಣಸಾಗರದಿಂದ ೯೬ ರೂ. ಬಂದವು. ಬಕಾಲ, ಚೊಲಸಿಂಪೀ, ಕೋಸ್ಟಿ, ಸಾಳಿ ಮತ್ತು ಬಾಜೇಖುದ.

ಜುನೀಪೇಠದಿಂದ ಗುತ್ತಿಗೆ ಮುಕ್ತಾದಿಂದ ೩೦ ರೂ. ಬಂದವು. ಒಟ್ಟು ೩೪೧೦॥ — ರೂ. ಉತ್ಪನ್ನ ಬಂದಿತು.

ಇದರಲ್ಲಿಯೂ ಮೂಲಹಣವು ಮತ್ತು ಅದರ ಮೇಲೆ ೮ ಪಟ್ಟು ಪಟ್ಟಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು (ತತ್ರೈವ).

೧೭೭೭ರಲ್ಲಿ ಈ ಪೇಟೆಯು ಇನ್ನೂ ವಿಕಾಸ ಹೊಂದಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಇದೇ ವರ್ಷದ ಹಿಸೇಬ ಪೇಠ ಕ॥ ಮುರಗೋಡ ತಾ॥ ಮನೋಲಿ ಈ ದಾಖಲೆ(ಕಜ : ೩೬೪ : ೪೫೯)ಯ ಪ್ರಕಾರ ಈ ವರ್ಷ ಈ ಕಸಬೆಯ ಮೇಲೆ ರಾಜಶ್ರೀ ಪರಶರಾಮ ರಾಮಚಂದ್ರ (ತಾಸಗಾವಕರ ?) ಇವರ ಅಧಿಕಾರವಿದ್ದು ಇವರ ವತಿಯಿಂದ ಅಂತಾಜಿ ಸಖದೇವ ಇವನು ಕಸಬೆಯ ಆಡಳಿತವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಇದರ ಹಿಂದಿನ ವರ್ಷ ಅಂದರೆ ೧೭೭೬ರಲ್ಲಿ ರಾಮಚಂದ್ರ ಮಹಾದೇವನ ಅಧಿಕಾರವಿದ್ದು ಅವನ ವತಿಯಿಂದ ಸದಾಶಿವ ಕೃಷ್ಣನು ಆಡಳಿತವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು.

೧೭೭೭ರಲ್ಲಿ ಜುನೀಪೇಠದಿಂದ ಏನೂ ಉತ್ಪನ್ನವಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣುವದಿಲ್ಲ. ಪೇಠ ನವಾಪುರದಲ್ಲಿ ಬಕಾಲ, ಸಿಂಪಿ, ತೇಲಿ, ಪಾನಾರಿ. ಸೋನಾರ, ಸರಾಫ, ಕೋಸ್ಟಿ, ರಂಗಾರಿ ಮತ್ತು ಬನಕೋಬಾ ಇವರಿಂದ ೩೧೮೨॥ ರೂ. ಉತ್ಪನ್ನ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಪೇಠ ಗುಣಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಬಕಾಲ, ಚೋಲಿ ಸಿಂಪಿ, ಸಾಲಿ, ಕೋಸ್ಟಿ ಹಾಗೂ ಬನಕೋಬಾ ಇವರಿಂದ ೩೧೫।।। ≡ ರೂ. ಬಂದವು. ಅಂತು ೩೪೯೮। — ರೂ.ಯ ಉತ್ಪನ್ನವು ಬಂದಿತು (ತತ್ರೈವ).

ಕರ್ನಾಟಕ ಪತ್ರಾಗಾರದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕ ಶೇಷಾದ್ರಿ ಕಾಗದಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮಾಂಕ ೩೦ನೆಯ ದಾಖಲೆಯ (ಯಾದೀ ಹಾಸೀಲ ಜಕಾತ ಸುಭಾ ಮನೋಲಿ, ಕರ್ನಾಟಕ ಆರ್ಕಾಯಿವ್ಸ, ಶೇಷಾದ್ರಿ ಪೇಪರ್ಸ, ನಂ. ೩೦) ಪ್ರಕಾರ ೧೮೩೭ರಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗಗಳ ಮೇಲೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ದಾರೀಸುಂಕ(ಜಕಾತ)ದ ಲೆಖ್ಖವನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಮುನವಳ್ಳಿಯಿಂದ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಹೊರಗೆ ಕಳಿಸುವದಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಒಳಗೆ ತರಲಿಕ್ಕೆ ೩ ಮಾರ್ಗಗಳಿದ್ದವು. ಅವ್ಯಾವವೆಂದರೆ, ತೊರಗಲ ಮಾರ್ಗ, ಸೂಲದಕಟ್ಟೆ ಮಾರ್ಗ ಮತ್ತು ನದೀಮಾರ್ಗ. ನೀಲಕಂಠೀ ಮತ್ತು ಪೀರಖಾನೀ ಈ ಎರಡು ಪ್ರಕಾರದ ರೂಪಾಯಿಗಳಲ್ಲಿ ಸುಂಕವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದರಲ್ಲಿಯೂ ಹೊಸ ರೊಕ್ಕ ಮತ್ತು ಹಳೆ ರೊಕ್ಕ ಎಂದು ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿತ್ತು.

೧೮೨೭ರ ರಮಜಾನ ಅಥವಾ ಚೈತ್ರಮಾಸದಲ್ಲಿ ಮಂಗಳವಾರ ೧೨ನೆಯ ದಿನಾಂಕಕ್ಕೆ ತೊರಗಲ ಮಾರ್ಗದಿಂದ .।।೩, ಸೊಲದಕಟ್ಟೆ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ೨।।೬ ರೂ. ಸುಂಕ ಬಂದಿತು. ಹೊಸರೊಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಈ ಸುಂಕವನ್ನು ಕೊಡಲಾಯಿತು. ಭತ್ತ(?), ಎಣ್ಣೆ, ಕುಸಬಿ, ಸೊಪ್ಪೆ ಮುಂತಾದ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಹೇರಿ ಹೂಲೀಕಟ್ಟಿ, ಕಣಕೀಕೊಪ್ಪ, ಸತ್ತಿೀಗೇರಿ, ಕೌಜಲಗಿ, ಯಾದವಾಡ, ಚೆಂದರಗಿ, ಚುಳಕಿ, ಹೊರಹಟ್ಟಿ, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ಮುಂತಾದ ಊರುಗಳಿಂದ ಮುನವಳ್ಳಿಗೆ ಮಾರಾಟಕ್ಕೆ ತರುತ್ತಿದ್ದರು (ತತ್ರೈವ).

ಪೇಶವೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಾಪಾರೀ ಮಾರ್ಗಗಳೂ, ಸರಕುಗಳ ಪ್ರಕಾರಗಳೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇದೇ ಪ್ರಕಾರ ಇದ್ದವು ಎಂದು ಊಹಿಸಲು ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ. ಉತ್ಪನ್ನ, ತೆರಿಗೆ, ಸುಂಕ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಗಳಿದ್ದರೂ ಒಟ್ಟು ವ್ಯಾಪಾರೀ ಪದ್ಧತಿಯು ಈ ತೆರನಾಗಿತ್ತೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.*

---

* ಈ ಲೇಖನವನ್ನು ಪೇಶವೆ ದಫ್ತರ, ಪುಣೆ ಹಾಗೂ ಕರ್ನಾಟಕ ಪತ್ರಾಗಾರ, ಬೆಂಗಳೂರು ಇಲ್ಲಿಯ ಅಪ್ರಕಾಶಿತ ಮೂಲ ಮೋಡಿ ಕಾಗದ ಪತ್ರಗಳ ಮೇಲೆ ಆಧಾರಿಸಿ ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ–ಕೃನಾಚಿ.